

Spodnja Šiška

24

Morda se še spominjate časov, ko je slovela tista znana himna ljubljanskih vasovalcev, ki pravi takole: »Pa pojdem, pa pojdem, tja v Šiško v vas, saj tam se najlepša dekle mi oglaš'«. Pesem ima tudi prijetno melodijo, tega pa le ne povem, kam se je fantič namenil: pod okno dekletu iz Spodnje ali njeni vrstnici iz Zgornje šiške. To dandanes tudi ni več tako pomembno, saj je stari način vasovanja že zatonil v pozabo. Šiška pa tudi ni več vas, pa naj gre za njeno spodnjo ali zgornjo inačico. Na nekdanje čase nas tu pa tam spomni le še zgodbe starih ljudi in orume neke fotografije minulega časa.

Ena od priložnosti za obujanje spominov se nam je ponudila letos, ko je ljubljanski Zgodovinski arhiv na Mestnem trgu št. 27 odprl razstavo na temo: **LJUBLJANA NA STARIH FOTOGRAFIJAH**, ki bo na ogled še nekaj mesecev. Po njeni zaslugi pred nami ponovno zaživijo stari ljubljanski motivi: ozke ulice, meščanske hiše ter prebivalci našega glavnega mesta. Šišenske občane pa bo verjetno najbolj zanimala skupina sedmih fotografij pod rubriko »Nekoč okolica — danes mesto«. Kar trije prizori so namreč posvečeni krajem z »našega konca«. Najprej so to škofovi zavodi — prva gimnazija s slovenskim učnim jezikom v Poljanah pri Šentvidu, nadalje znameniti Magistrov avtobus, ki je v tridesetih letih povezoval Ljubljano z okolico, ter končno stari del Spodnje Šiške okrog cerkve sv. Jerneja. V ličnem katalogu, ki je napredaj v arhivu, so potem vse fotografije tudi objavljene ter opremljene s spremnimi podatki. Besedilo prinaša mnogo zanimivosti, a ima majhno pomanjkljivost. Je namreč prekratko glede na prostor, ki je v knjigi še na voljo. Posebno se to opazi prav pri šišenski fotografiji, ko nas avtor odpravi s skromnim številom podatkov, potem pa pod besedilom zeva več kot tri četrtine prazne strani velikega formata. No, in čeprav je pri Javni tribuni drugače — zaradi obilice vesti iz šišenske občine je prostor naši rubriki strogo odmerjen — naj vseeno navedem nekoliko več podatkov o šišenski fotografiji in okolju, ki ga predstavlja. Avtor posnetka je Ivo Gogala, izvira pa iz leta 1931. Prikazuje nam neposredno okolico cerkve sv. Jerneja, imenovane tudi stara cerkev. Ta je že zares stara, saj zgodovinarji domnevajo, da je bila zgrajena v štirinajstem stoletju.

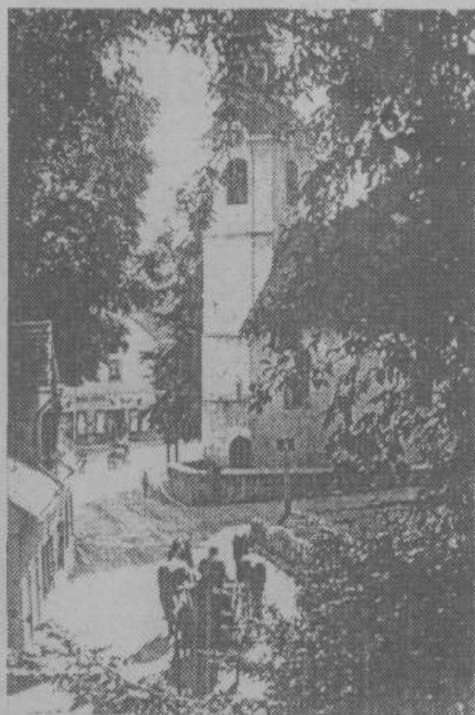
O stoletjih bi lahko govorili tudi v zvezi z ostalimi dogodki okrog te cerkve, na primer, da je bil pred dobrimi 600 leti tu podpisan mir med Habsburžani in Benečani, po katerem so slednji za lepe denarce od prvih odkupili Trst, ter ga potem uspeli obdržati le deset let. Iz tistih časov datira tudi prva omemba vasi Šiška, tako da imamo opravka z enim od starejših slovenskih krajev. Zanimivo, da je tudi ime vasi slovensko, saj gre le za popačenko besede hiša, hiška, ter da je tudi nemško ime Cheis (kajža, bajta, hiša) le prevod izvirnega slovenskega izraza. Nadalje ne smemo prezreti, da je Spodnja Šiška celih sedemsto let spadala pod šentvidsko župnijo in se še v jožefinskem času, leta 1785, od nje odcepila.

Vsi ti podatki pričajo o bogati zgodovini Spodnje Šiške, čeprav bi težko rekli, da je ta vas živela dru-

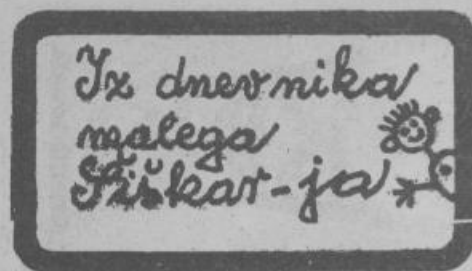
gačno življenje kot drugi slovenski kraji. Le enkrat letno je bilo tu malo več veselja in to meseca avgusta, ko so imeli na Jernejevo ali ljudsko rečeno-komarjevo nedeljo tod vaški praznik, ki so ga proslavili s stojnicami okrog cerkve ter v sosednjih ulicah. Prebivalci ter gostje, ki jih je praznik privabil od vsepovsod, pa so si dali duška na veselici.

Na fotografiji je še dobro vidno obzidje okrog cerkve. Za njim je bilo še v osemnajstem stoletju tudi pokopališče. Leta 1936 je arhitekt Jože Plečnik prenovil okolico stare cerkve, v zadnjem desetletju pa je bila pozidana tudi soseska ob njej. Ob vseh podatkih, ki govorijo o stoletjih, ni nič čudnega, da nova soseska ni bila zgrajena tako hitro kot razna druga naselja v Šiški. Kaže, da so njeni načrtovalci in izvajalci vzeli stvar bolj dolgoročno. Vsaj tako bi lahko

sklepali glede na ograje, ki so dobro desetletje dale slutiti, da se za njimi nekaj dogaja, pričakovanih novogradenj pa ni in ni bilo »na spregled«. Prav letos pa smo to le dočakali. Nova soseska se lepo ujema s starim delom vasi in cerkvijo ob vznožju šišenskega hriba, dober zgled, kako si staro in novo lahko mirno podajata roke. Prenove je potreba tudi stara cerkev, ki je brez ometa in je bila med gradnjo soseske nekajkrat poškodovana. Zdaj ko se po njej imenuje soseska, avtobusno postajališče, gostilna nasproti nje in morda še kaj, bi si zaradi svoje bogate preteklosti zaslužila, da jo spravijo vsaj v tako stanje, kot nam ga kaže fotografija z razstave mestnega arhiva.

Andrej Mrak

TOREK

Ata je prišel ves zmahan z nekega sestanka in nekaj časa kar ni prišel k sebi. Bil je, skratka, čisto preč in je šele po daljšem prigovarjanju priznal, da so se na sestanku menili o kadrovski politiki.

»Si misliš, kaj je zakuhal Albert?« je zarobantil ata. S tem je mislil Jožkotovega fotra, pripovedoval pa je mami — toliko, da bo stvar jasna. Jaz sem pogovor lahko le poslušal, ker sem pisal domačo nalogo. To sicer ni vzgojno, toda kaj hočemo, kadar se potožim, mi ata pravi, da je tudi on kot mulc pisal naloge na kolmiki — pa je vseeno postal to, kar je. To, kar je, s tem se ne bi hvalil. Kaj bo pa še postal, bomo šele videli pri spomladanski delitvi položajev.

»Albert bi rad prevzel sindikat. Si lahko misliš?«

Mama je mešala po loncu, rekla pa ni nič, čeprav si je najbrž kaj mislila. Zato sem jaz vprašal, kaj je tako narobe, če bi Albert prevzel sindikat — čeprav nimam pojma, kaj je to sindikat.

Ata me je na srečo preslišal in se še naprej pogovarjal le z mamo, vendar sem iz nadaljnega izvajanja ugotovil, da je narobe samo to, ker je na sindikat pravzaprav računal naš ata.

»A ni bilo rečeno, da bo Albert dobil komunalo?« se je vendarle oglasila mama.

»Seveda je bilo rečeno, vse smo se zmenili. Jaz sindikat, Frenk svet, Miha informiranje, Albert pa komunalo. Krasna kombinacija. Potem ti pa Albert vse podre. Pa kako trdoglav je, noče in noče komunale. Kot da je z Lune padel.«

»Pa vzemi ti komunalo,« sem predlagal, čeprav nimam pojma, kaj je to komunala. Ampak hecno se mi zdi, če se ljudje pripravajo o tem, kaj bo kdo. Saj je dovolj funkcij; ne bi rekel, če bi ena manjkala, pa bi se morali cufati.

Ata je v trenutku nepozornosti spregledal dejstvo, da sem vprašanje postavil jaz, torej občan, ki piše nalogo in bi moral biti čisto tiho, ko se odrasli pogovarjajo.

»A jaz naj vzamem komunalo? Saj nisem na glavo padel. To je sama zafrkancija, odgovornost.«

Jožko mi ni nikoli pravil, da bi njegov fotr kdaj padel na glavo, torej je čisto razumljivo, da tudi njemu ni všeč ta funkcija. Ne želi drugemu, česar sebi ne želiš, nam je velikokrat rekla tršica.

Ampak ata in njegovi kolegi že dolgo niso poslušali nobene tršice; veliko tega, kar so se naučili, so pa tudi že pozabili. Tega seveda nisem rekel na glas, ker sem moral pisati domačo nalogo in biti lepo tiho.

Zdi se mi, da je takšnih kuhinjskih pogovorov, kakršen je bil naš, te dni gotovo veliko. Ko bom velik, bom vse to verjetno tudi razumel, zdaj mi ni treba...

Trščica